

Elogiul decentei

Johan Huizinga
Erasm

Editura Humanitas, 2007

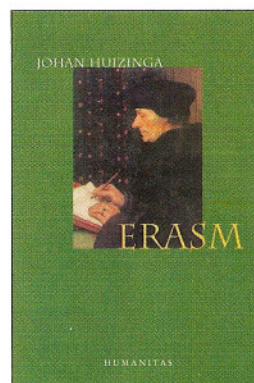
Erasm din Rotterdam (1469-1536) este o figură emblematică a Renașterii și a identității europene. Deși azi puțină lume îi mai citește operele, cei mai mulți oameni știu câte ceva despre el, măcar faptul că a fost un intelectual deosebit și că „este de bine”. Retipărirea biografiei scrise de Johan Huizinga are darul de a ni-l apropia atât ca om, cât și în calitatea sa de cărturar și creator. După cum sîntem avertizați încă din cuvîntul înainte al autorului, nu avem de-a face cu o prezentare hagiografică; dimpotrivă, Huizinga își exprimă chiar temerea că cititorii vor considera că părerea sa despre Erasm „este prea nefavorabilă”. E o precauție excesivă, dar care exprimă grija pentru nuanță și echilibru specifică atât lui Huizinga, cât și lui Erasm. Mai puțin cunoscută decît *Amurgul Evului Mediu* și *Homo ludens*, ambele accesibile publicului și în traduceri românești, biografia lui Erasm este exemplară prin felul în care Huizinga îmbină erudiția savantă cu o prezentare sintetică, limpede și nuanțată a problemelor esențiale. De aceea, chiar și atunci cînd părăsește narațiunea strict biografică și analizează opera și concepțiile lui Erasm, lucrarea rămîne la fel de accesibilă. Totodată, așa cum remarcă în excelenta sa prefață Cornelia Comorovski, chiar și atunci cînd Huizinga este sever cu Erasm – fie în punerea în registru moral a scrierilor lingușitoare la adresa unuia sau altuia dintre potențaii vremii, fie în prezentarea modului în care Erasm și-a subapreciat opera sa cea mai cunoscută azi, *Elogiul nebuniei* –, prețuirea pe care el o are pentru Erasm transpare din lectura întregii cărți.

De ce această prețuire? Poate fiindcă destinul

lui Erasm este exemplar pentru problemele cu care se confruntă intelectualul care dorește să-și păstreze independența spiritului critic. Născut dintr-o legătură ilegitimă, Erasm a cunoscut de timpuriu privațiunile și a ajuns la o anume siguranță materială numai la maturitate, în mare măsură și grație tiparului, care i-a adus venituri și faimă. Împins să se călugărească de către tutorii săi, el a trebuit să lupte pentru a-și cîștiga independența: a intrat în suita episcopului, a studiat la Paris și a devenit doctor în teologie la Torino, a fost învățătorul unor tineri nobili și a scris *Îndrumarul unui principe creștin* pentru viitorul Carol Quintul, reușind să obțină dezlegarea de obligațiile monahale abia în 1517. A prețuit această independență greu dobîndită mai mult decît onorurile, refuzînd demnitățile oferite (inclusiv pălăria de cardinal) pentru a evita o înregimentare ce i-ar fi îngrădit libertatea spiritului.

Aspirînd spre adevăr, claritate și echilibru, a prețuit cultura clasică și „literale bune”. Ostil oricăror forme de misticism și de scează irațională, a militat pentru restaurarea Bisericii și a restabilit textul Noului Testament, pe care l-a reeditat în 1516. Fundamental decent și avînd o veritabilă aversiune față de conflictele inutile, el s-a lăsat antrenat de sila față de minciună și față de ignoranță în mai multe dispute și s-a dovedit un remarcabil polemist, îmbinînd logica argumentelor cu ironia tăioasă. Deși a criticat starea lucrurilor din interiorul Bisericii, a resimțit Reforma declanșată de Luther ca pe o tragedie ce compromitea șansele concilierii dintre credință și cultura clasică. A refuzat multă vreme să ia atitudine în disputele dintre Luther și Biserică, iar atunci cînd a acceptat să intervină, a făcut-o spre a apăra ideea liberului arbitru. Prin preocuparea sa pentru echilibru și pentru primatul valorilor intelectuale, ca și prin felul său de a evita tentațiile și constrîngerile politicii, Erasm a reprezentat, dacă nu un model, atunci totuși o linie de conduită alternativă, actuală atât în anii interbelici, cînd a scris Huizinga, cât și în epoca noastră.

Bogdan Murgescu

29 lei

traducere din limba
olandeză de H.R. Radian
prefață și table cronologice
de Cornelia Comorovski